

6. 12. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Využití institutu správce dědictví (nejen) pro podnikatele

Právní úprava institutu správce dědictví je obsažena zejména v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanském zákoníku (dále jen „Občanský zákoník“), zákoně č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „Občanský soudní řád“) a zákoně č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „Notářský řád“). Do popředí vystupuje zejména v souvislosti s potřebou zajistit praktický chod podniku zůstavitele v období ode dne jeho úmrtí do dne skončení řízení o dědictví.

Předmět správy

Podle ustanovení § 480d odst. 1 Občanského zákoníku „Zůstavitel může stanovit, aby po jeho smrti až do skončení řízení o dědictví spravoval **veškerý jeho majetek náležející do dědictví nebo podnik, nemovitost či jinou část jeho majetku náležejícího do dědictví** správce dědictví.“ Zůstavitel (neboli pořizovatel listiny o správě dědictví) tedy může určit předmět budoucí správy jak jednotlivě (například jeho podnik), tak obecně (celý jeho majetek). Stejně tak může učinit soud, ustanovuje-li správce dědictví v průběhu řízení o dědictví.

Délka správy

Funkce správce dědictví je časově omezena do skončení projednání dědictví soudem, neboť podle ustanovení § 480a odst. 1 Občanského zákoníku „Správce dědictví vykonává **až do skončení projednání dědictví soudem správu dědictví nebo jeho části**, jestliže tak zůstavitel stanovil podle § 480d nebo jestliže o tom rozhodl soud v řízení o dědictví.“ Po právní moci usnesení o dědictví tedy úloha správce dědictví končí a správu zůstavitelova majetku již musí nadále zajišťovat dědic, který majetek zdědil.

Hlavní práva a povinnosti správce

Správce dědictví ustanovený zůstavitelem **je povinen ujmout se výkonu své funkce ihned, jakmile se dozví, že zůstavitel zemřel**, a vyzoomět o tom soud, který vede dědické řízení podle zvláštního právního předpisu.

Správce dědictví je povinen vykonávat svoji funkci **s péčí řádného hospodáře** s tím, že v případě porušení jeho povinností správce odpovídá za škodu, kterou způsobil podle obecné odpovědnosti za škodu dle § 420 a násl. Občanského zákoníku (§ 480a odst. 3 Občanského zákoníku).

Podle ustanovení § 480a odst. 2 Občanského zákoníku „Správce dědictví při výkonu své funkce vykonává práva a plní povinnosti, které ke svěřenému majetku příslušely zůstaviteli.“ **Úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření však může učinit jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu** (o úkonech přesahujících rámec obvyklého hospodaření rozhodují dědici nadpoloviční většinou s tím, že při rovnosti hlasů nebo nedosáhne-li se většiny, rozhodne na návrh kteréhokoliv dědice soud). Dále podle ustanovení § 480a odst. 4 „**Dokud správa dědictví trvá, nemohou dědici s majetkem náležejícím do dědictví**, který byl svěřen správci dědictví, **nakládat nebo s ním činit jiná opatření**; jejich oprávnění podle odstavce 2 tím nejsou dotčena.“ To znamená, že pokud se jedná o úkony přesahující rámec obvyklého hospodaření, nemůže je správce dědictví učinit bez toho, aby k těmto úkonům byl udělen souhlas dědiců a souhlas soudu. Pokud se však jedná o správu, tato přísluší pouze správci dědictví a dědicové ji nejsou oprávněni vykonávat. Rovněž podle ustanovení § 175r odst. 2 Občanského soudního řádu „Správce dědictví může s věcmi nebo s jiným majetkem náležejícím do dědictví nakládat nebo činit jiná opatření, přesahující rámec obvyklého hospodaření, **jen se souhlasem dědiců a se svolením soudu.**“

Správce dědictví je ze zákona povinen podávat soudu zprávy o své činnosti nejméně dvakrát ročně (nerozhodl-li soud jinak) a po skončení projednání dědictví je povinen předložit prostřednictvím soudu dědicům konečnou zprávu o své činnosti. Správce dědictví má právo na odměnu a na náhradu hotových výdajů; svůj nárok vyúčtuje v konečné zprávě o své činnosti - výše a způsob určení odměny a náhrady hotových výdajů je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. [196/2001 Sb.](#), o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví. Odměna správce dědictví a jeho hotové výdaje tvoří náklady řízení ve smyslu ustanovení § 137 Občanského soudního řádu.

Podle ustanovení § 480b odst. 1 Občanského zákoníku „Správcem dědictví může být ustanovena **fyzická osoba**, která je způsobilá k právním úkonům, nebo **právní osoba**.“ Má-li dědictví připadnout státu podle § 462, může být správcem dědictví ustanoven také **stát**.

Správce dědictví lze ustanovit dvěma způsoby, a to jednak sepsáním listiny o správě dědictví a jednak rozhodnutím soudu v řízení o dědictví.

Ustanovení správce dědictví listinou o správě dědictví

Podle ustanovení § 480d odst. 2 Občanského zákoníku „Ustanovit správce dědictví podle odstavce může zůstavitel **listinou o ustanovení správce dědictví ve formě notářského zápisu**. V listině o ustanovení správce dědictví musí být uvedeno, zda správce dědictví má spravovat veškerý majetek zůstavitele nebo jakou jeho část, kdo má funkci správce dědictví vykonávat a jeho souhlas s ustanovením do funkce správce dědictví.“ **Správce dědictví musí se svým ustanovením do funkce souhlasit**. Lze dodat, že obdobně jako v případě závěti nemají jakékoliv podmínky připojené k listině o ustanovení správce dědictví žádné právní následky.

Listina o ustanovení správce dědictví může být zůstavitelem zrušena jejím odvoláním nebo pořízením pozdější listiny o ustanovení správce dědictví, nemůže-li vedle ní obstát. Listina o ustanovení správce dědictví se zrušuje také odvoláním souhlasu s funkcí správce dědictví. Odvolání listiny o ustanovení správce dědictví a odvolání souhlasu s funkcí správce dědictví musí mít formu notářského zápisu (rovněž ten, kdo byl zůstavitelem ustanoven správcem dědictví, může za života zůstavitele odvolat svůj souhlas s ustanovením do funkce správce dědictví. Byl-li souhlas odvolán, je notář, který o tom vyhotovil notářský zápis, povinen bez zbytečného odkladu vyzoomět zůstavitele.).

O existenci listiny o správě dědictví pořízené formou notářského zápisu se soud dozví v rámci provádění úkonů v řízení o dědictví - podle ustanovení §175c Občanského soudního řádu **soud zjistí, zda v centrální evidenci závětí je evidována listina o ustanovení správce dědictví**, listina o odvolání ustanovení správce dědictví nebo listina o odvolání souhlasu s ustanovením do funkce

správce dědictví a u kterého notáře je listina o správě dědictví uložena. Zanechal-li zůstavitel listinu o správě dědictví, zjistí soud jejich stav a obsah; na dožádání soudu tak učiní i notář, který má závět nebo listinu o správě dědictví v úschově. Zjistí-li soud, že zůstavitel zanechal listinu o správě dědictví, kterou ustanovil správce dědictví, vyrozumí ustanoveného správce dědictví o smrti zůstavitele a vyzve ho, aby se ujal své funkce. Tuto povinnost soud nemá, oznámil-li mu správce dědictví, že se ujal své funkce.

Tzv. Centrální evidenci závětí je neveřejný seznam v elektronické podobě, v němž jsou evidovány závěti, listiny o vydědění a listiny o odvolání těchto úkonů a také **listiny o ustanovení správce dědictví, listiny o odvolání ustanovení správce dědictví a listiny o odvolání souhlasu s ustanovením do funkce správce dědictví**. Centrální evidenci závětí vede a spravuje Notářská komora České republiky (ustanovení § 35a odst. 1 Notářského řádu).

Podle ustanovení § 35a odst. 2 Notářská komora České republiky sdělí soudu nebo jinému státnímu orgánu, notáři, který byl jako soudní komisař pověřen provedením úkonů v řízení o dědictví, a osobě, která prokáže právní zájem, na jejich žádost, zda je evidována listina o správě dědictví zůstavitele nebo více takových listin a u koho jsou uloženy. **Žádosti nelze vyhovět, byla-li podána za života pořizovatele nebo odvolatele listiny o správě dědictví.**

Ustanovení správce dědictví soudem v řízení o dědictví

Dále podle ustanovení § 175e Občanského soudního řádu „**Vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků**, učiní soud i bez návrhu neodkladná opatření, zejména zajistí dědictví, svěří věci osobní potřeby manželovi zůstavitele nebo jinému členu domácnosti, postará se o prodej věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů, **a ustanoví správce dědictví nebo jeho části.**“

Podle ustanovení § 175f Občanského soudního řádu „Soud může v řízení o dědictví, **vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků**, ustanovit usnesením i bez návrhu správce dědictví,

a) nezanechal-li zůstavitel listinu o správě dědictví, kterou by ustanovil správce dědictví oprávněného spravovat veškerý majetek náležející do dědictví; zanechal-li zůstavitel listinu o správě dědictví, kterou ustanovil správce dědictví oprávněného spravovat jen část majetku náležejícího do dědictví, soud může ustanovit správce dědictví ke správě toho majetku, k jehož správě neustanovil správce dědictví zůstavitel,

b) jestliže zůstavitelem nebo soudem ustanovený správce dědictví zemřel, byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo byl v této způsobilosti omezen nebo byl soudem zproštěn funkce dosavadní správce dědictví.“

Správce dědictví soud ustanoví zejména z okruhu dědiců nebo z okruhu osob blízkých zůstaviteli; správcem dědictví může být ustanoven i notář, který v tomto řízení není soudním komisařem. **Je-li předmětem dědění podnik nebo nemovitost, ustanoví soud správcem dědictví osobu, která má zkušenost s vedením podniku nebo se správou nemovitosti.** Správcem dědictví lze ustanovit pouze toho, kdo s tím souhlasí. Správce dědictví ustanovený soudem je povinen ujmout se výkonu své funkce dnem následujícím po dni doručení usnesení, není-li v něm uveden den pozdější. V usnesení je též vymezen rozsah spravovaného majetku zůstavitele.

Závěrem lze tedy shrnout, že využije-li pořizovatel možnosti ustanovit správce dědictví, může vybrat nejvhodnější osobu se znalostí majetku, k jehož správě má po smrti pořizovatele dojít, která zároveň disponuje potřebnými zkušenostmi z oboru. Povinným prováděním lustrace v centrální evidenci závětí je zajištěno, že se notář pověřený prováděním úkonů v řízení o dědictví v každém jednotlivém

dědickém řízení dozví jak o existenci, tak o obsahu listiny o správě dědictví. Správce dědictví pak musí při správě majetku postupovat s péčí řádného hospodáře a není oprávněn činit úkony přesahující obvyklou správu majetku – v období ode dne smrti zůstavitele do dne skončení řízení o dědictví by tedy v důsledku činnosti správce dědictví mělo být zabráněno zmenšení hodnoty majetku, který je předmětem dědictví a jehož povaha vyžaduje nepřetržitou aktivní správu.

JUDr. Hana Šmidrkalová, advokátka
autorka působí v advokátní kanceláři ŠACHTA&PARTNERS, v.o.s. v Praze

[ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s.](#)

Radlická 28/663
150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 566 005
Fax: +420 251 566 006
e-mail: jurista@jurista.cz

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)